

PROFESORI KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

IVICA ZVONAR

DR. FRAN BARAC

IVICA ZVONAR
DR. FRAN BARAC
1872. – 1940.

- ◆ Portret rektora Zagrebačkog sveučilišta prof. dr. Frana Barca 1915./1916.
– naslovnica prva stranica / omot na koricama (autor: O. Jelačić, ulje na
šperploči, 66,5x52,5 cm; Arhiv Rektorata Sveučilišta u Zagrebu)

IVICA ZVONAR

DR. FRAN BARAC

1872. – 1940.

ZAGREB, 2016.

Biblioteka:

**PROFESORI KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

Knjiga 2.

Ivica Zvonar

DR. FRAN BARAC 1872. – 1940.

Urednik:

Matija Berljak

Recenzenti:

Zlatko Matijević

Franjo Šanjek

Lekturq:

Jasna Šego

Korektura:

Ivica Zvonar

Grafičko oblikovanje:

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izdavači:

**Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Vlaška ulica 38**

**Kršćanska sadašnjost d.o.o.
Zagreb, Marulićev trg 14**

Za nakladnike:

Tonči Matulić

Stjepan Brebrić

Tisak: **Grafika Markulin d.o.o.**

Naklada: **500**

ISBN 978-953-11-0972-7

Tiskano u veljači 2016.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000921896.

POP RATNA RIJEČ

Knjiga pod naslovom *Dr. Fran Barac* koju držite u rukama veliko nam je zadovoljstvo i pobuđuje u nama veliku zahvalnost. Zadovoljstvo zbog toga što je u relativno kratkom vremenu nastala, zahvaljujući otvorenosti i marljivosti njezinoga autora dr. sc. Ivica Zvonara, znanstvenoga savjetnika u Odsjeku za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. U relativno je kratkom vremenu obogatila fakultetski izdavački niz: Biblioteka profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao knjiga 2., imajući na umu da je knjiga 1. ugledala svjetlo dana u proljeće 2015. godine. Zbog toga dugujemo i veliku zahvalnost dr. sc. Ivici Zvonaru za spremnost i, štoviše, bezuvjetan odaziv na poziv da napiše znanstvenu monografiju o našem pokojnom svećeniku i kanoniku, teologu, profesoru, dekanu, rektoru, političaru, odgojitelju i vjeroučitelju dr. Franu Barcu, rođenom u Šemovcima 26. kolovoza 1872., a umrlom u Zagrebu 20. rujna 1940. godine. Svakako treba spomenuti i naglasiti da je prof. dr. sc. Matija Berljak, naš umirovljeni profesor od 1. listopada 2015., ujedno autor monografije *Dr. Josip Pazman*, dakle knjige 1. u Biblioteci profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, odigrao glavnu i presudnu ulogu u razgovorima s dr. sc. Ivicom Zvonarom oko pisanja znanstvene monografije o dr. Barcu. Vrijedno je spomena da je brzini i učinkovitosti pisanja ove knjige pogodovala okolnost što je naš autor već 2012. godine u izdanju Kršćanske sadašnjosti objavio znanstveno djelo pod naslovom *Mons. Dr. Fran Barac (1872. - 1940.): život i djelo* (367 str.). No to je ujedno u određenom smislu bila i otegotna okolnost, jer je trebalo napraviti odmak od prethodne knjige i donijeti nešto novo i neistraženo. U tom

smislu naš autor u Predgovoru ističe da se ova „monografija u određenoj mjeri može promatrati kao svojevrsno drugo izmijenjeno izdanje“ prethodnoga djela.

U razgovoru s autorom, a kasnije i s izdavačem prve knjige, dogovoreno je da sadržajno težište drugoga izmijenjenog izdanja, a to je upravo ova knjiga, bude na školovanju, pedagoškom, stručnom, znanstvenom i publicističkom radu te na djelovanju dr. Barca na Fakultetu kao sveučilišnoga profesora, dekana, rektora, znanstvenika, urednika, pisca i publiciste. Zato je dr. sc. Zvonar marljivo prionuo dodatnim istraživanjima arhivske građe na našem Fakultetu na temelju koje je detaljnije i opširnije osvijetlio prisutnost, rad i djelovanje dr. Barca na našem Fakultetu, počevši od studentskih dana, to jest od ak. god. 1890./1891. do ak. god. 1893./1894. pa preko 1895. kada je položio prvi *rigorosum* do 1902. kada je položio drugi *rigorosum* i bio promoviran u doktora teologije našega Fakulteta te do 1907. godine kada je na Fakultetu obranio habilitacijski rad *O modernoj katoličkoj apologetici*.

Nakon završenog teološkog studija 1894. i svećeničkoga ređenja 1895. godine do povratka na Fakultet u svojstvu nastavnika mladi je Fran Barac najviše vremena proveo u Požegi na službi gimnazijskoga vjeroučitelja, prefekta i odgojitelja, gdje je također ostavio duboke tragove, a početkom 20. stoljeća je tijekom nekoliko godina odlazio također na duže ili kraće boravke u inozemstvo u svrhu teološkoga usavršavanja. Iste 1907. godine kad je dr. Barac obranio habilitacijski rad, profesorski zbor predložio ga je da u svojstvu privatnoga docenta započne predavati apologetiku na Katedri osnovnoga bogoslovlja Fakulteta, a što se, nakon dobivenih dozvola, i dogodilo od mjeseca svibnja 1907. godine. Tada je započela plodna i bogata akademska, teološka, znanstvena, urednička i publicistička djelatnost dr. Barca na našem Fakultetu, ali i crkvena i javno-politička djelatnost izvan Fakulteta. Spomenuta je Barčeva djelatnost na Fakultetu potrajala sve do 1938. godine kada je umirovljen, a izvan njega do 1940. godine kada je umro.

Svakako treba spomenuti da je dr. Barac bio dekan Fakulteta u dva mandata, ak. god. 1913./1914. i ak. god. 1922./1923., rektor Sveučilišta u jednom mandatu ak. god. 1915./1916., a vrijedno je istaknuti da je od 1912. do 1918. godine, zajedno s dr. Josipom Pazmanom, uređivao naš teološki znanstveni časopis *Bogoslovska smotra*.

Vjerujemo da je ovih nekoliko natuknica iz života i rada dr. Frana Barca na našem Fakultetu dovoljno da probude interes čitatelja, da čitatelji zadrže u rukama ovu vrijednu knjigu te da je pročitaju do kraja. U njoj dakako neće samo temeljito upoznati jednoga zaslužnog i značajnog profesora našega Fakulteta, nego će saznati mnogo drugih detalja o djelovanju Fakulteta u tom vremenu, ali o širem društvenom i političkom kontekstu u kojemu je dr. Barac djelovao i stvarao.

Dužnost nam je na ovome mjestu u ime Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od srca zahvaliti autoru dr. sc. Ivici Zvonaru za odaziv na suradnju i čestitati mu na izvrsnome znanstvenom djelu koje dodatno obogaćuje hrvatsku, ali i našu fakultetsku historiografiju. Uz zahvalu autoru izražavamo duboku zahvalnost prof. dr. sc. Matiji Berljaku za uredničku suradnju i za napor da knjiga što prije ugleda svjetlo dana. Iskrenu zahvalnost dugujemo i recenzentima dr. sc. Zlatku Matijeviću i akademiku Franji Šanjeku, onima koji su sudjelovali u njezinu oblikovanju te svima koji su na bilo koji način doprinijeli da ovo vrijedno i reprezentativno znanstveno djelo činom objavljivanja trajno prenosi dobar glas o časti i ugledu našega Fakulteta. Zahvaljujemo od srca i izdavačkoj kući Kršćanska sadašnjost, posebno njezinu direktoru dr. sc. Stjepanu Brebriću s kojim smo prijateljski dogovorili suradnju oko izdanja ove knjige.

U Zagrebu na spomendan sv. Ambrozija, biskupa i crkvenog naučitelja, 7. prosinca 2015.

prof. dr. sc. Tonči Matulić
dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

PREDGOVOR

Ova knjiga, koja se objavljuje u nakladničkoj cjelini »Biblioteka Profesori Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu«, prikazuje život i djelovanje hrvatskog katoličkog svećenika, profesora, teologa i političara dr. Frana Barca, a nastala je na poticaj dr. sc. Matije Berljaka, redovitog profesora na Katedri kanonskoga prava, i uz podršku dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Tončija Matulića. Ova se monografija u određenoj mjeri može promatrati kao svojevrsno drugo izmijenjeno izdanje djela *Mons. Dr. Fran Barac: (1872. – 1940): život i djelo*, objavljenoga u izdanju Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu 2012. godine.

Dr. Fran Barac pripada istaknutim ličnostima koje su ostavile zapažen trag na crkvenom, pedagoškom, znanstvenom i političkom polju na kraju 19. i u prvim desetljećima 20. stoljeća hrvatske povijesti. Svoje je djelovanje u institucijama Katoličke crkve Barac započeo 1894. godine, nakon završenog studija bogoslovlja, kao vježbenik u Nadbiskupskoj kancelariji. Početkom 1895. odlazi u Požegu gdje do 1909. djeluje kao vjeroučitelj i odgojitelj, a krajem 1909. stiže u Zagreb, i tu nekoliko mjeseci radi kao vjeroučitelj u Gornjogradsnoj gimnaziji. Ubrzo prelazi na Bogoslovni fakultet u Zagrebu, gdje je ostvario uspješnu karijeru kao sveučilišni profesor i dekan, a u školskoj godini 1915./1916. obnašao je službu i čast rektora Zagrebačkog sveučilišta. Njegove znanstvene i stručne rasprave na stranicama naših teoloških časopisa, a osobito habilitacija *O modernoj katoličkoj apologetici*, unijele su živost u razvoj hrvatske filozofske i teološke misli unutar neoskolastičkoga pokreta. U kulturnoj i znanstvenoj javnosti ostao je zapamćen kao autor srednjoškolskih udžbenika iz liturgike i

dogmatike te kao urednik *Bogoslovske Smotre* i *Katoličkog Lista*. Snažan doprinos dao je u organizaciji i razvoju Hrvatske bogoslovske akademije i Nadbiskupskog dječačkog sjemeništa u Zagrebu. Nadbiskup Antun Bauer imenovao ga je kanonikom Prvostolnog kaptola zagrebačkog 1925., a papa Pio XI. uvrstio 1929. godine među svoje kućne prelate. U krilu je Katoličke crkve više od četiri desetljeća obnašao niz odgovornih službi.

Svoj je obol u političkom životu hrvatskoga naroda u teškim trenucima Prvoga svjetskog rata dr. Fran Barac dao kao sljedbenik Starčevićeve stranke prava, kada je uspješno prenosio vijesti i održavao vezu između političara u domovini i u emigraciji. Aktivno je sudjelovao u radu Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba u Zagrebu u vrijeme raspada Austro-Ugarske Monarhije i stvaranja jugoslavenske države u jesen 1918. te na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919. godine. U monarhističkoj Jugoslaviji djelovao je u okviru političke platforme Hrvatske zajednice i Hrvatske federalističke seljačke stranke.

Zahvaljujem svima koji su mi savjetom i nesebičnom potporom pomogli u pisanju ove knjige. Posebne riječi zahvale upućujem prof. dr. sc. Matiji Berljaku i prof. dr. sc. Tončiju Matuliću, gospođi Branki Gašpar, dr. sc. Stjepanu Razumu, prof. Gabrieli Polak Galić, mr. sc. Ranki Franz Štern, mr. sc. Tamari Dagen, recenzentima dr. sc. Zlatku Matijeviću i akademiku Franji Šanjeku, dr. sc. Stjepanu Brebriću, gospodinu Danijelu Lončaru, suradnicima i nakladniku.

U Zagrebu 27. listopada 2015.

Dr. sc. Ivica Zvonar

SADRŽAJ

KRATICE	5
POP RATNA RIJEČ – Tonči Matulić	9
PREDGOVOR	13

DR. FRAN BARAC 1872. – 1940.

I. DJETINJSTVO, ŠKOLOVANJE I ZAREĐENJE	17
2. SVEĆENIK, PROFESOR I TEOLOG	25
2.1. Odgojitelj i vjeroučitelj u Požegi i u Zagrebu	25
2.2. Bogoslovni fakultet i Zagrebačko sveučilište	44
2.2.1. O modernoj katoličkoj apologetici	44
2.2.2. Znanstveno i nastavno djelovanje	49
2.3. Suradnik i urednik u časopisima <i>Katolički List</i> i <i>Bogoslovska Smotra</i> : kratki osvrt	86
2.3.1. <i>Katolički List</i>	86
2.3.2. <i>Bogoslovska Smotra</i>	98
2.4. Hrvatska bogoslovska akademija	106
2.5. Nadbiskupsko dječjačko sjemenište u Zagrebu	115
2.5.1. Gradnja Sjemeništa	115
2.5.2. Upravljanje Sjemeništem	122
2.6. Crkvene službe, počasti i obljetnice	127
3. POLITIČKO DJELOVANJE	135
4. NEKROLOZI DR. FRANU BARCU	165

5. BIBLIOGRAFIJA RADOVA DR. FRANA BARCA	185
1) Monografske publikacije	185
2) Periodičke publikacije	186
a) Članci u novinama	186
b) Prilozi u časopisima	188
6. ZAKLJUČAK	197
7. SAŽETAK	201
8. IZVORI I LITERATURA	203
ARHIVSKO GRADIVO	203
a) Neobjavljena gradivo	203
b) Objavljeno gradivo	204
ČLANCI U NOVINAMA	204
LITERATURA (knjige, časopisi, enciklopedije, leksikoni, ...)	207
9. POPIS ILUSTRACIJA	225
10. SUMMARY	227
11. KAZALO IMENA	229
SADRŽAJ	237

Biblioteka:

**PROFESORI KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

Knjiga 1.

Matija BERLJAK, *Dr. Josip Pazman 1863. – 1925.*, Zagreb - Rim, 2015.

Knjiga 2.

Ivica ZVONAR, *Dr. Fran Barac 1872. – 1940.*, Zagreb, 2016.

U ŠEMOVCIMA SE RODIO
26. KOLOVOZA 1872.

FRAN BARAC

SVEĆENIK KANONIK TEOLOG POLITIČAR
DEKAN KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA
REKTOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

PRVI REKTOR
NADBIŠKUPSKOGA BJEČACKOGA SJEMENIŠTA
UTEMELJITELJ HRVATSKE BOGOSLOVNE AKADEMIJE

UMRO U ZAGREBU 20. RUJNA 1940
SPOMEN-PLOČU POSTAVIO MJEŠTARI 2001

ISBN: 978-953-11-0972-7

9 789531 109727

150 kn